

HANDBOK I KLIMATPÅVERKAN PÅ KULTURARV: STRANDNÄRA KULTURMILJÖ

Orsaksfaktor	Konsekvens <Orsak och effekt>	Fara			Exponering	Sårbarhet/känslighet	Anpassning	
		Typ av fara	Väderfaktorer	Klimatförändringar			Motstånd	Acceptans
	Jordskred med hög hastighet, vilket orsakar skada/förlust som ett resultat av exponering/erosion eller begravning av lågt liggande kulturmiljöer	Översvämning Ras och skred	Kraftig, långvarig nederbörd under flera dagar och/eller korta, intensiva perioder av nederbörd under flera timmar, vilket leder till översvämningar	Ökad frekvens av långvarig nederbörd under vintermånaderna; Ökad förekomst av intensiv nederbörd på sommaren	Närhet till vattendrag; Lokal sedimenttyp	Typ av kulturmiljö; Skick avseende underhåll/repairation; Förekomst/avsaknad av översvämningsskydd	Genomför lokala riskbedömningar och skapa anpassningsplaner; Undersök hur kulturmiljöer kan prioriteras effektivast	Dokumentera kulturmiljön vid risk för skador/förluster (t.ex. utgrävning, laserskanning, sammanställning av arkivmaterial)
	Förändringar i kustdynamiken och återgång/erosion av den mjuka kustlinjen, vilket orsakar exponering och skada på/förlust av arkeologiska fynd eller instabilitet hos stående lämningar	Kusterosion	Hårda vindar; Lågtryckssystem; Stormar	Ökande temperaturer under alla årstider som leder till förändrade mönster av extrema väderförhållanden	Topografi; Lokal geologi och jordtyper; Läge (t.ex. exponerad udde eller skyddad vik); Exponering för rådande vädersystem; Typ av kust (hård/mjuk)	Närhet till kusten; Skick på underhåll/repairation för tillgången i fråga; Förekomst eller avsaknad av kustskydd; Tillgångens höjd	Anpassa kulturmiljön så att den snabbare kan återhämta sig från riskhändelser (t.ex. flytta det som är känsligt från källare/marknivå till en högre nivå)	Genomför en plan för att förbereda responsen på extrema väderförhållanden. Detta kan omfatta inspektion följt av implementering av en arkeologisk undersökning som står i proportion till omfattningen av förlusten, i syfte att samla in information att användas vid eventuella sanerings- eller stabiliseringsarbeten
	Ökad frekvens och omfattning av översvämningar längs kusten, vilket orsakar skada på/förlust av kulturarv	Vind/stormar						
	Saltvattenintrång i nedgrävda kustarkeologiska fynd (sandyner/jordar) förändrade miljöförhållanden och bevarandepotential	Översvämning Kust	Lågtryckssystem; Stormar; Hård vind	Ökande temperaturer under alla årstider, vilket leder till förändrade mönster av extrema väderförhållanden i kombination med stigande havsnivåer	Närhet till kusten; Skick på underhåll/repairation för tillgången i fråga; Typ av material som används och dess känslighet mot saltinducerad nedbrytning	Där så är möjligt, exempelvis i salta våtmarker eller sanddynmiljöer, och vanligtvis utfört som en del av ett bredare program för kusthantering, kan dynstabilisering och återställande av salt våtmark skydda kulturarv vid kusten	I vissa fall kan förflyttning av kulturmiljöer vara det bästa alternativet – detta kommer inte alltid vara ett genomförbart alternativ	
	Varmare, torrare förhållanden i kombination med hårda vindar, vilket leder till ökad takt på eolisk erosion och deposition. Detta leder till exponering och förlust av arkeologiska fynd som tidigare legat under markytan eller att kulturarv ovan jord begravts under marken	Värmeböljor och/eller torka	Långvariga torrperioder under flera veckor/månader; Höga temperaturer under flera veckor/månader	Ökande temperaturer under alla årstider; Ändrat mönster och intensitet hos nederbörden, i synnerhet torrare somrar	Topografi; Lokal geologi och jordtyper/ytsedimenttyper	Närhet till kusten; Skick avseende underhåll/repairation; Typ av material som används och dess känslighet för saltinducerad nedbrytning	Under vissa exceptionella omständigheter kan hårda vallar anses vara nödvändiga för att skydda betydande kulturarv, begravningsplatser och essentiella historiska anläggningar vid kusten	
	Möjlig ökad våghöjd och ökad erosionstakt, vilket orsakar förstörelse/förlust av kulturmiljöer vid kusten	Vindar/stormar (eolisk erosion)	Hårda vindar; Lågtryckssystem; Stormar med tillhörande intensitet av stormfloder och stormvågor	Ökande temperaturer under alla årstider, vilket leder till förändrade mönster av extrema väderförhållanden; Havsnivåhöjning	Exponerat läge (udde, höjd); Exponering för rådande vädersystem	Närhet till kusten; Skick avseende underhåll/repairation;	Förlust av kulturarv accepteras och processen hanteras. Används som möjlighet att gräva ut och dokumentera platser som annars skulle ha gått förlorade	
		Vindar/stormar Kusterosion						

HANDBOK I KLIMATPÅVERKAN PÅ KULTURARV: STRANDNÄRA KULTURMILJÖ

Orsaksfaktor	Konsekvens <Orsak och effekt>	Fara			Exponering	Sårbarhet/känslighet	Anpassning		
		Typ av fara	Väderfaktorer	Klimatförändringar			Motstånd	Acceptans	
 	Högre översvämningsfrekvens och efterföljande skador på mynningar när vattendrag och kuster översvämmas samtidigt, vilket orsakar skador på eller förlust av kulturmiljöer	Översvämning	• Kust	Lågtryckssystem; Stormar; Temperatur; Hårda vindar	Ökande temperaturer under alla årstider, vilket leder till förändrade mönster av extrema väderförhållanden i kombination med stigande havsnivåer	Topografi; Lokal geologi och jordtyper; Läge (t.ex. exponerad udde eller skyddad vik); Exponering för rådande vädersystem; Typ av kust (hård/mjuk)	Närhet till kusten; Skick avseende underhåll/ reparation; Förekomst eller avsaknad av kustskydd; Tillgångens höjd		
			• Vattenflöden	Långvariga nederbördsperioder under flera dagar/veckor; Korta, intensiva regnperioder under flera timmar	Ökad frekvens av långvarig nederbörd under vintermånaderna; Ökad förekomst av intensiv nederbörd på sommaren	Topografi; Närhet till vattendrag	Typ av kulturmiljö; Skick avseende underhåll/ reparation; Förekomst/ avsaknad av översvämnings-skydd		
  	Ökad saltnedbrytning, vilket orsakar ökad nedbrytning av kulturmiljöer längs stränder	Vattengenomträngning/mättnad	Långvariga nederbördsperioder under flera dagar/veckor; Korta, intensiva regnperioder under flera timmar	Ökad frekvens av långvarig nederbörd under vintermånaderna; Ökad förekomst av intensiv nederbörd på sommaren	Exponerat läge (t.ex. udde, höjd); Exponering för rådande vädersystem	Materialtyper; Deras porositet och förmåga att absorbera och behålla vatten samt deras förmåga torka ut efter väta; Skick avseende underhåll/reparation			
		Vindar/stormar	Hårda vindar; Lågtryckssystem; Stormar	Ökande temperaturer under alla årstider som leder till förändrade mönster av extrema väderförhållanden	Exponerat läge (t.ex. udde, höjd, aspekt mot rådande vädersystem)				
  	Försaltning av jord längs kusten, vilket orsakar förändringar av bevarandepotentialen hos lämningar som ligger begravda i kustnära jord	Havsnivåhöjning	Hårda vindar; Lågtryckssystem; Stormar	Ökande temperaturer under alla årstider, vilket leder till förändrade mönster av extrema väderförhållanden	Topografi; Lokal geologi och jordtyper; Läge (t.ex. exponerad udde eller skyddad vik); Exponering för rådande vädersystem; Typ av kust (hård/mjuk)	Typ av material och dess känslighet för förändrade miljöförhållanden			
		Vind/stormar							

Symbolernas betydelse:

Temperatur

Nederbörd

Extremväder

Ras, skred och erosion

Översvämning och havsnivåhöjning